

STRESZCZENIE

Celem badania „Ewaluacja polskiej współpracy rozwojowej finansowanej za pośrednictwem MSZ RP wspierającej reformy na Ukrainie oraz wybrane inicjatywy edukacyjne na rzecz krajów PW w okresie 2012-2016” była ocena trafności, efektywności, skuteczności, trwałości, użyteczności i innowacyjności podejmowanych działań rozwojowych.

Analiza została zrealizowana na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych przez Fundację Idea Rozwoju w okresie lipiec – grudzień 2017 r. Główny element ewaluacji stanowiły badania terenowe (wywiady pogłębione, ankiety, badanie losów absolwentów) prowadzone na Ukrainie oraz w Polsce. Dodatkowymi zastosowanymi metodami były: analiza danych zastanych, studia przypadków, benchmarking, panel ekspertów oraz analiza SWOT.

Wyniki badania pozwalają na sformułowanie pozytywnej oceny polskiej współpracy rozwojowej realizowanej na Ukrainie oraz wybranych inicjatyw edukacyjnych na rzecz państw Partnerstwa Wschodniego. Cele społeczno-ekonomiczne zakładane w projektach rozwojowych we wszystkich obszarach wsparcia zostały w większości osiągnięte. **Rozwiązania oferowane Ukrainie w ramach polskiej współpracy rozwojowej bazują na polskich doświadczeniach transformacyjnych i są łatwe do zaadaptowania w warunkach ukraińskich.**

Wyniki badania – Komponent I (inicjatywy wspierające reformy na Ukrainie)

Polskie doświadczenia były inspiracją dla strony ukraińskiej, szczególnie w początkowym okresie prac nad decentralizacją. Jednak z czasem obecność polskich praktyk i odwołań do polskiego modelu była coraz rzadsza. Wynika to m.in. z większej skali wsparcia innych donatorów (obecnie na terenie Ukrainy realizowanych jest 15 dużych zagranicznych programów pomocowych), co w efekcie spowodowało, iż polskie doświadczenia są przywoływane raczej jako uzasadnienia decentralizacji niż jako model działania. Polskie wsparcie widoczne jest najbardziej na poziomie politycznym, co przejawia się przede wszystkim w deklaracjach w trakcie oficjalnych wizyt, natomiast w dużo mniejszym stopniu na poziomie strategicznym, programowym i wdrożeniowym.

Efekty realizowanych działań pokazują, że doszło do uruchomienia mechanizmu zmiany, obejmującego zarówno szeroko rozumiane kompetencje uczestników działań, jak i wdrożenie nowych mechanizmów funkcjonowania samorządu. Zidentyfikowano również szereg innych efektów, w postaci m.in. przygotowania dokumentów strategicznych, poznawania polskich doświadczeń w zakresie działania samorządów, poprawy kompetencji samorządowców.

W odniesieniu do wsparcia reformy ukraińskiego systemu oświaty, możemy mówić o większym wpływie polskich działań na kompleksowe i systemowe zmiany. Można też spodziewać się szerokiego oddziaływania długoterminowego obejmującego swym zasięgiem cały kraj.

Efektywności działań mogłoby sprzyjać lepsze rozpoznanie potrzeb odbiorców oraz większy nacisk na aspekty praktyczne funkcjonowania systemu oświaty w Polsce. Dużą wartość dodaną mogłoby również przynieść wydłużenie projektów, tak by objęły one fazę wdrażania, monitorowania i oceny efektów. Skuteczność zwiększyłoby objęcie działaniami, jako grupy docelowej projektów, pracowników szkół wyższych kształcących pedagogów. Obecnie są oni postrzegani jako spowalniający reformy.

Mocne strony polskiej współpracy rozwojowej w tym zakresie to: wysoki poziom trafności pomocy zarówno w wymiarze strategicznym, jak i operacyjnym, dobra znajomość realiów ukraińskich wynikająca z doświadczenia i wcześniejszych kontaktów polskich organizacji z partnerami ukraińskimi oraz praktyczny wymiar projektów i proponowanych rozwiązań.

Główne rekomendacje dotyczą:

- wzmocnienia strategicznego podejścia do wspierania reform na Ukrainie, m.in. tematyczna koncentracja działań, planowanie w dłuższym okresie;
- kontynuacji wsparcia tam, gdzie zaprzestanie realizacji projektów może doprowadzić do utraty dotychczasowych efektów;
- kontynuacja (a nawet intensyfikacja) wsparcia w obszarach: decentralizacja i reforma oświaty;
- większego wykorzystania istniejących kanałów koordynacji polskich działań z innymi donatorami;
- wzmocnienia instytucjonalnej obecności polskiej pomocy rozwojowej na Ukrainie.

Wyniki badania – Komponent II (inicjatywy skierowane do służb pożarniczych i policyjnych oraz służb ratowniczych Ukrainy)

Projekty z zakresu bezpieczeństwa publicznego cechuje wysoka skuteczność w osiągnięciu założonych rezultatów twardych i produktów - w przypadku niektórych przedsięwzięć ich wskaźniki zostały przekroczone. Trudno natomiast oszacować skuteczność w osiągnięciu rezultatów miękkich, ponieważ pomiar taki jest dokonywany sporadycznie.

Projekty realizowane w ramach II komponentu odznaczają się wysoką trwałością, o której decyduje wykorzystywanie w pracy ukraińskich służb wiedzy oraz umiejętności nabytych podczas specjalistycznych szkoleń, a także sama konstrukcja projektów łączących działania edukacyjne z elementami „twardymi”, tj. infrastrukturalnymi (np. modernizacją i remontem obiektów) oraz przekazywaniem sprzętu. Odroczone efekty projektów nie są jednak monitorowane.

Projekty pożarnicze stanowią polską „niszę” i „polski produkt eksportowy”. Widoczna jest również duża synergia pozioma inicjatyw, które układają się w logiczną całość - kolejne przedsięwzięcia bazują na doświadczeniach wcześniejszych.

Nie zauważono komplementarności polskich projektów z działaniami innych donatorów ani nie zidentyfikowano przypadków nakładania się przedsięwzięć w obszarze bezpieczeństwa. Na tle innych donatorów Polskie wsparcie dla ukraińskich służb ratowniczych wyróżnia systematyczność, kompleksowość i wyspecjalizowanie.

Główne rekomendacje dotyczą:

- kontynuacji wsparcia procesu zmian w organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na Ukrainie;
- współpracy z innymi donatorami w zakresie projektów pożarniczych;
- zachowania koncentracji i wyspecjalizowania pomocy w obszarze ratownictwa, przy jednoczesnym objęciu działaniami nowych odbiorców, tematów i obszarów;
- poprawy monitorowania sposobów użytkowania przekazanego sprzętu i korzystania z uzyskanej wiedzy i umiejętności;
- kontynuacji współpracy ze sprawdzonymi partnerami.

Wyniki badania – Komponent III (inicjatywy w obszarze edukacji)

Badane inicjatywy edukacyjne zostały ocenione bardzo wysoko. Prawie wszyscy badani uczestnicy poleciłiby udział w podobnym projekcie innym osobom. Najbardziej docenianymi przez uczestników elementami badanych inicjatyw jest zdobyta wiedza oraz możliwość wymiany doświadczeń z osobami z innych krajów.

Pozytywnie należy również ocenić trwałość ewaluowanych inicjatyw. Większość respondentów wciąż korzysta z wiedzy zdobytej podczas szkoleń, studiów i staży w swojej pracy zawodowej. Uczestnicy

tych projektów zauważają również, że po udziale w projekcie ich sytuacja finansowa w miejscu pracy przynajmniej trochę poprawiła się.

Nie bez znaczenia jest fakt, że niektóre realizowane przez Polskę inicjatywy są unikatowe, co wyróżnia Polskę spośród innych donatorów i ma pozytywne przełożenie na wizerunek kraju. Pozytywnie należy ocenić również potencjał wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację badanych projektów. Doświadczenie tych projektodawców, działania podejmowane na rzecz ulepszania i rozwijania realizowanych inicjatyw powoduje, że należy podkreślić zasadność ich kontynuacji.

Szczególnie cenione przez uczestników staży, szkoleń i stypendiów jest otwartość, szczerość i chęć do dzielenia się doświadczeniami przez polskich wykładowców.

Główne rekomendacje dotyczą:

- większej koordynacji między inicjatywami i upowszechnienia dobrych praktyk w zakresie dzielenia się wiedzą;
- rozbudowania analizy potrzeb uczestników i wprowadzenia monitorowania losów absolwentów;
- wprowadzenia minimalnego zakresu informacji promujących realizowane projekty.